

Accountantsverslag 2018

Gemeente Geertruidenberg

26 juni 2019

Aan de raad van de gemeente
Geertruidenberg
T.a.v. mevrouw drs. K. Millenaar-
Rammelaere
Postbus 10001
4940 GA RAAMSDONKSVEER

Tilburg, 26 juni 2019
Kenmerk:
DMe/NvE/StH/Cwi/1051924/1905390

Behandeld door: N. van Engelen

Ter informatie: De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudspagina interactief. Aan de hand van de menustructuur kan door het document genavigeerd worden. Via een klik op het BDO-logo gaat u steeds één stap terug in de menustructuur totdat u uiteindelijk weer in het hoofdmenu (de inhoudsopgave) uitkomt.

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2018 van gemeente Geertruidenberg gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 5 november 2018, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2018. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de ambtelijke organisatie. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.

namens deze,

was getekend

drs. D.O. Meeuwissen RA

Inhoudsopgave

Gemeente Geertruidenberg

1. Dashboard accountantscontrole

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

3. Resultaat en financiële positie

4. Belangrijkste bevindingen

Bijlagen

1. Dashboard accountantscontrole

Gemeente Geertruidenberg

Strekking controleverklaring	Belangrijkste bevindingen	Resultaat 2018																				
- De jaarrekening 2018 is getrouw en rechtmatig. - Ongecorrigeerde controleverschillen blijven onder de goedkeuringstolerantie. - Jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening. - De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd. - De WNT is nageleefd. - Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage. - De samenwerking is constructief en plezierig verlopen.	- Begrotingsonrechtmatigheid ad € 212.000 op programma Dienstverlening en bedrijfsvoering. - Onzekerheden in de jeugdzorg ad € 422.000. - Onzekerheden pgb geraamd op € 237.000. - Onzekerheden Wmo ZIN € 64.000. - Voorziening openbare verlichting € 73.000 te laag verantwoord.	<table><tr><th>(x €1.000)</th><th>2018</th><th>Begroting na wijzigingen</th></tr><tr><td>Saldo van baten en lasten</td><td>-1.019</td><td>-2.893</td></tr><tr><td>Aanwending van reserves</td><td>2.355</td><td>2.522</td></tr><tr><td>Storting in reserves</td><td>3.613</td><td>5.415</td></tr><tr><td>Resultaat</td><td>239</td><td>0</td></tr></table>	(x €1.000)	2018	Begroting na wijzigingen	Saldo van baten en lasten	-1.019	-2.893	Aanwending van reserves	2.355	2.522	Storting in reserves	3.613	5.415	Resultaat	239	0					
(x €1.000)	2018	Begroting na wijzigingen																				
Saldo van baten en lasten	-1.019	-2.893																				
Aanwending van reserves	2.355	2.522																				
Storting in reserves	3.613	5.415																				
Resultaat	239	0																				
Ontwikkeling GREX / Sociaal domein	Aandachtspunten voor 2019	Uw financiële positie vergeleken																				
- In 2018 zijn twee nieuwe projecten gestart. - Ten aanzien van het project Wim Boonstraat is nog geen tussentijdse winst verantwoord als gevolg van aanwezige risico's. Sociaal domein: - Afhankelijkheid van derden, met name ten aanzien van de Jeugdzorg, blijft. - Onzekerheid over de impact op gemeente Geertruidenberg van de significante afrekening Jeugdzorg 2015 t/m 2017.	- Regie op controle - Interne controles meer geleidelijk over het jaar verspreiden. - IT-beheersing professionaliseren - logische toegangsbeveiliging. - Vanaf 2021 geeft het college van B&W zelf een rechtmatigheidsverantwoording af in de jaarstukken. Als gemeente is het verstandig dat u zich nu al voorbereidt.	Solvabiliteitsratio <table><tr><th>Jaar</th><th>Solvabiliteitsratio</th></tr><tr><td>2014</td><td>24,4%</td></tr><tr><td>2015</td><td>28,3%</td></tr><tr><td>2016</td><td>27,6%</td></tr><tr><td>2017</td><td>25,8%</td></tr><tr><td>2018</td><td>23,4%</td></tr><tr><td>2019B</td><td>18,6%</td></tr><tr><td>2020B</td><td>19,0%</td></tr><tr><td>2021B</td><td>20,0%</td></tr><tr><td>2022B</td><td>21,1%</td></tr></table>	Jaar	Solvabiliteitsratio	2014	24,4%	2015	28,3%	2016	27,6%	2017	25,8%	2018	23,4%	2019B	18,6%	2020B	19,0%	2021B	20,0%	2022B	21,1%
Jaar	Solvabiliteitsratio																					
2014	24,4%																					
2015	28,3%																					
2016	27,6%																					
2017	25,8%																					
2018	23,4%																					
2019B	18,6%																					
2020B	19,0%																					
2021B	20,0%																					
2022B	21,1%																					

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Gemeente Geertruidenberg

2.1 De jaarrekening is getrouw & rechtmatig

2.2 BBV, WNT en SiSa

2.3 Aandachtspunten voor 2019

2.1 De jaarrekening is getrouw & rechtmatig

Gemeente Geertruidenberg

De jaarrekening 2018 is getrouw & rechtmatig

Wij hebben bij de jaarrekening 2018 van de gemeente Geertruidenberg een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid. Een goedkeurende verklaring met betrekking tot getrouwheid betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva per 31 december 2018 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Wij hebben enkele controleverschillen geconstateerd van beperkte omvang welke door de gemeente zijn gecorrigeerd. Naast de geconstateerde en verwerkte controleverschillen, zijn tijdens onze controle tevens resterende controleverschillen geconstateerd ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid.

Post/omschrijving van de toelichting	Fouten (* € 1.000)	Onzekerheden (* € 1.000)	Verwijzing
Getrouwheid			
Sociaal domein - pgb Jeugdzorg en Wmo	30	237	Paragraaf 4.6
Sociaal domein - Wmo ZIN		64	Paragraaf 4.6
Sociaal domein - Jeugdzorg	-/- 21	422	Paragraaf 4.6
Voorzieningen - te laag verantwoorde voorziening openbare verlichting	-/- 73		Paragraaf 4.2
Totaal	-/- 64	723	
Rechtmatigheid			
Sociaal domein - pgb Jeugdzorg en Wmo	37	237	Paragraaf 4.6
Sociaal domein - Wmo ZIN	14	64	Paragraaf 4.6
Sociaal domein - Jeugdzorg	24	422	Paragraaf 4.6
Voorzieningen - te laag verantwoorde voorziening openbare verlichting	73		Paragraaf 4.2
Begrotingsonrechtmatigheid	212		Paragraaf 4.4
Totaal	360	723	

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve een goedkeurende verklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid. De goedkeuringstolerantie bedraagt € 705.000 voor fouten en € 2.114.000 voor onzekerheden.

2.2 BBV, WNT en SiSa

Gemeente Geertruidenberg

Het BBV wordt nageleefd	Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV) Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.
WNT-verantwoording voldoet aan de vereisten	Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2018 niet meer bedragen dan € 189.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling. Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2018 van de gemeente Geertruidenberg niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2018 van de gemeente Geertruidenberg voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.
Geen bevindingen SiSa-bijlage	SiSa-bijlage Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2018. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens bijlage B.

2.4 Aandachtspunten voor 2019

Gemeente Geertruidenberg

Inleiding

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2018 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Daarnaast willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende aandachtspunten voor het komende jaar benoemen.

Regie op control	Gedurende 2018 zijn de procesanalyses geactualiseerd en is een intern controleplan opgesteld. Over het eerste half jaar van 2018 is de interne controle uitgevoerd volgens de “oude” stijl. De interne controle volgens de “nieuwe stijl” is het tweede halfjaar geïmplementeerd. Wij adviseren om de verbijzonderde interne controle te verstevigen door deze meer gelijkmatig over het jaar te verspreiden. Hierdoor kunt u tijdig bijsturen als uit de verbijzonderde interne controles bevindingen naar voren komen.
IT-beheersing professionaliseren	Zoals blijkt uit onze managementletter 2018 zijn er meerdere bevindingen geconstateerd ten aanzien van de IT-beheersing. Dit betreft ook een landelijk beeld. Gemeente Geertruidenberg is hierin niet uniek. Wij adviseren u om hier de nodige aandacht aan te blijven schenken, zodat mogelijk in de toekomst bij de accountantscontrole gebruik kan worden gemaakt van de systemen.
Rechtmatigheids-verantwoording	De wettelijke wijziging is gericht op de rechtmatigheid. Veel gemeenten moeten hiervoor nog de nodige stappen zetten. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar bijlage C.

3. Resultaat en financiële positie

Gemeente Geertruidenberg

3.1 Resultaat 2018

3.2 Uw financiële positie vergeleken

3.1 Resultaat 2018

Gemeente Geertruidenberg

Saldo van baten en lasten 2018 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 1,9 miljoen voordelig

Belangrijkste afwijkingen in het resultaat 2018 op programma's 1, 4, 5 en 7

Het saldo van baten en lasten van gemeente Geertruidenberg van het jaar 2018 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 1,9 miljoen voordelig. In het onderstaand overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

Overzicht van baten en lasten	2018 (x €1.000)	Begroting na wijzigingen (x €1.000)	Verschil	In %
Saldo van baten en lasten	-1.019	-2.893	1.874 V	64,8%
Aanwending van reserves	2.355	2.522	167 V	6,6%
Storting in reserves	3.613	5.415	1.802 N	-33,3%
Resultaat	239	0	239 V	-

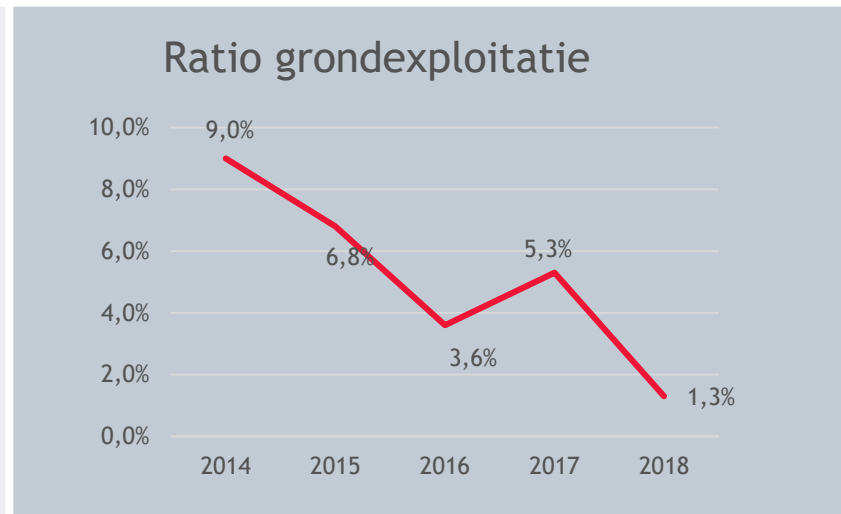
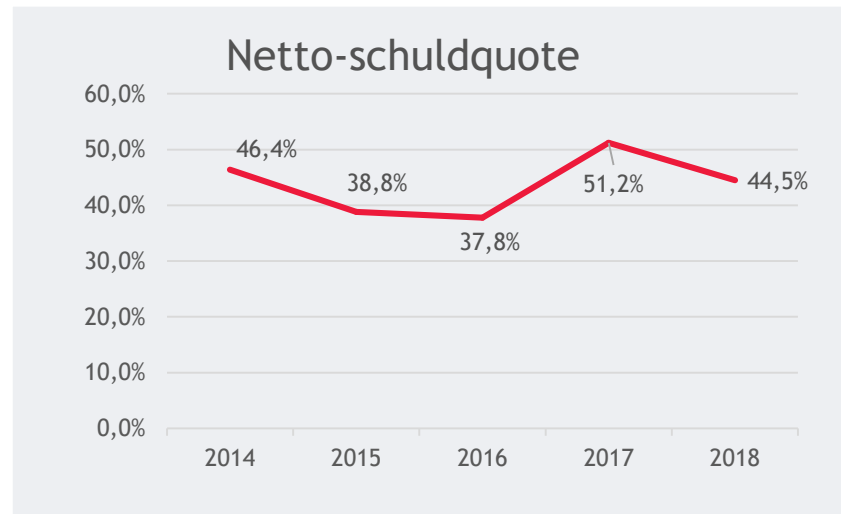
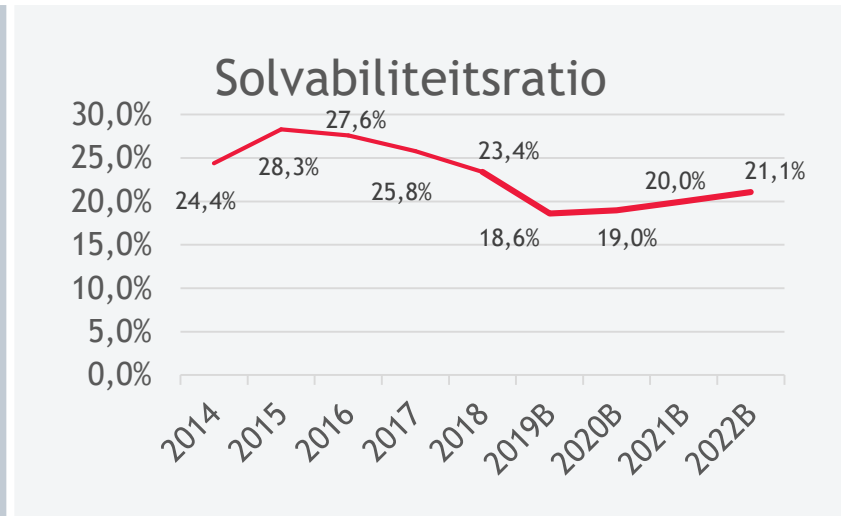
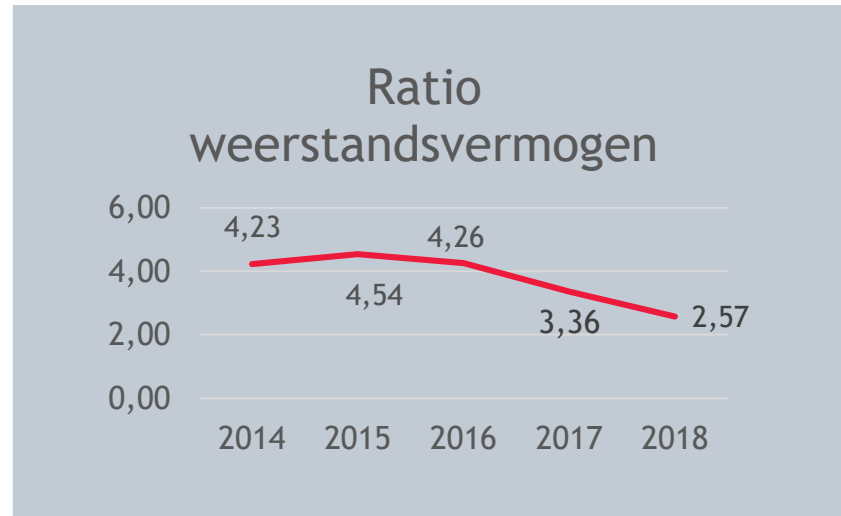
De grootste afwijkingen in het resultaat 2018 ten opzichte van de begroting na wijzigingen hebben betrekking op de programma's 4, 5 en 7. De belangrijkste afwijkingen van de begroting na wijzigingen worden veroorzaakt door:

- Programma 1 ad € 354.000 voordelig. Dit voordeel kent meerdere oorzaken, waarvan de hogere opbrengsten voor omgevingsvergunningen
- Programma 4 ad € 868.000 voordelig en wordt grotendeels veroorzaakt doordat de nieuwbouw van zowel De Wilsdonck als Dongemondcollege nog niet zijn gestart in 2018, waardoor hiervoor nog geen kosten zijn gemaakt in 2018.
- Programma 5 ad € 422.000 nadelig en wordt veroorzaakt door hogere lasten inzake jeugdzorg in natura, waarbij met name het aantal verwijzingen fors is toegenomen, waarvan de omvang vooraf lastig zijn in te schatten.
- Programma 7 ad € 494.000 voordelig en wordt met name veroorzaakt door hogere baten als gevolg van een vrijval van de voorziening wethouders en de inbrengwaarde van de Brahmstraat vanuit de grondexploitatie.
- Een voordeel op overhead ad € 417.000 doordat minder aan overhead is doorbelast dan begroot.

Het resultaat 2018 wijkt met circa 0,3% beperkt af van de totale begrote lasten (na wijziging). Op basis van onze ervaringsnorm bij decentrale overheden is een afwijking van 2-3 % inherent aan een complex begrotingsproces.

3.2 Uw financiële positie vergeleken

Gemeente Geertruidenberg

3.2 Uw financiële positie vergeleken

Gemeente Geertruidenberg

Kengetallen moeten in relatie tot elkaar worden gezien

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Financiële positie gemeenten onder druk

Ontwikkeling Nederlandse gemeenten

Het zijn roerige tijden voor gemeenten. De recessie - met de teruglopende inkomsten, tegenvallende grondverkoop en zware bezuinigingen - was nog maar net achter de rug, of de volgende grote uitdaging diende zich aan: het sociaal domein. Sinds 2015 bent u verantwoordelijk voor een groot aantal taken in het sociaal domein: maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en arbeidsparticipatie. Dat is een monsterklus, operationeel én financieel! Gemeenten kunnen die taken, die gemiddeld bijna 40% van de totale begroting uitmaken, nu nog nét dragen. De meeste gemeenten geven echter aan dat het sociaal domein zwaar drukt op de begroting en vrezen dat het water ze straks financieel tot aan de lippen komt te staan. Of erger. Dat roept de vraag op hoe financieel gezond de Nederlandse gemeenten zijn. En wat betekent dit alles voor de komende jaren?

Om daarover helderheid te geven, hebben wij vanuit de branchegroep Lokale Overheid de financiële cijfers en kengetallen van alle gemeenten in Nederland over 2008 tot en met 2017 op een rij gezet en geanalyseerd. De uitkomsten daarvan zijn niet eenduidig; daarvoor zijn de verschillen tussen gemeenten, provincies en (krimp)regio's te groot. Landelijk gezien ontdekten wij echter wel degelijk een trend: de algehele solvabiliteit is tussen 2009 en 2017 gedaald van 42% naar 35%. Juist nu de gemeenten als gevolg van de nieuwe verplichtingen in het sociaal domein onder grote financiële druk staan, is dat een zorgelijke ontwikkeling. De bewegingsvrijheid van gemeenten neemt af omdat gemeenten steeds minder invloed hebben op hun uitgaven. Krimpregio's hebben het zwaar. Dat vraagt om hernieuwde aandacht voor de weerbaarheid en wendbaarheid (stresstesten), een risicogericht financieel toezicht, de herijking van de Algemene Uitkering en nieuwe vormen van samenwerken. Hoe dan ook: deze uitdagingen betekenen dat gemeenten keuzes moeten maken.

3.2 Uw financiële positie vergeleken

Gemeente Geertruidenberg

Weerstands- vermogen uitstekend	Weerstandsvermogen gemeente Geertruidenberg is uitstekend In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit en de relevante risico's benoemd. In het recentelijk gepubliceerde Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten) is een weerstandvermogen boven 2,0 aangemerkt als uitstekend. De ratio van gemeente Geertruidenberg komt eind 2018 uit op 2,57 en is daarmee uitstekend.
Solvabiliteit neutraal	Solvabiliteit De solvabiliteit ultimo 2018 23,8% is licht gedaald ten opzichte van voorgaande jaren. Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente in staat is om haar verplichtingen op lange termijn de voldoen. Vanuit de signaleringswaarden financiële kengetallen (GTK 2020) is een solvabiliteitsratio tussen de 20% en 50% aangemerkt als neutraal. Gemeente Geertruidenberg valt binnen deze range. In de begroting 2019-2022 is een solvabiliteitsratio tussen de 18,6% en 20,0% opgenomen voor de begrotingsjaren 2019 tot en met 2021 en een solvabiliteitsratio van 21,1% voor begrotingsjaar 2022. De solvabiliteitsratio lager dan 20%, zoals is opgenomen in de begroting 2019-2022, wordt geclassificeerd als meest risicovol.
netto-schuldquote minst risicovol	Netto-schuldquote De netto-schuldquote bedraagt 44,5%. De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Een netto-schuldquote lager dan 90% is te classificeren als minst risicovol.
Grondexploitatie risico laag	Ratio grondexploitatie Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van de gemeente Geertruidenberg is de afgelopen jaren fors afgenomen en bedraagt ultimo 2018 1,3%. In het GTK 2020 is een ratio lager dan 20% aangemerkt als minst risicovol. Dit betekent dat het terugverdienrisico van de grondexploitaties voor Geertruidenberg als minst risicovol kan worden beschouwd.
Financiële positie ruim voldoende	Conclusie financiële positie In samenhang concluderen wij dat de financiële positie van de gemeente Geertruidenberg ruim voldoende is te noemen.

4. Belangrijkste bevindingen

Gemeente Geertruidenberg

4.1 Financiële beheersing en toezicht

4.2 Schattingsposten

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties

4.4 Begrotingsrechtmatigheid

4.5 Kredietoverschrijdingen

4.6 Sociaal domein uitgelicht

4.1 Financiële beheersing en toezicht

Gemeente Geertruidenberg

Financiële beheersing en toezicht

Bevindingen naar aanleiding van onze interim-controle

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter d.d. 27 februari 2019. Samenvattend constateren wij dat uw organisatie de belangrijkste onderwerpen vanuit de bedrijfsvoering op de agenda heeft staan, hieraan voldoende aandacht besteedt en daarbij inspeelt op de externe en interne ontwikkelingen.

De aandachtspunten voor de bedrijfsvoering die op korte termijn van belang zijn voor de gemeente, zoals IT-beheersing en het verstevigen van de interne controle “nieuwe stijl” komen in de managementletter aan bod. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen wij u naar onze managementletter.

4.2 Schattingsposten

Gemeente Geertruidenberg

Schatting zijn in het algemeen neutraal van aard.

- Conservatief
- Neutraal
- Optimistisch

Voorziening openbare verplichting is € 73.000 te laag verantwoord.

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening, is dat het college schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het management. Een goed inzicht in de jaarrekening vereist kennis van deze posten. Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld. In het hierna opgenomen overzicht hebben wij van de jaarrekeningposten waaraan een belangrijke schatting ten grondslag ligt grafisch weergegeven op welke wijze wij de door het college gebruikte mate van prudentie inschalen.

Post in de jaarrekening	Bedrag (€ '000)	Beoordeling huidig boekjaar	Toelichting schatting
Voorziening dubieuze debiteuren	725	 	De voorziening dubieuze debiteuren (SoZa) is door de gemeente statisch bepaald. In 2018 zijn de vorderingen ouder dan 5 jaar met circa 6,1% afgenomen en is de voorziening op deze oude vorderingen met circa 9,6% afgenomen. Wij achten de inschatting van de voorziening debiteuren als neutraal/licht optimistisch.
Voorzieningen	8.664	 	Vooraf de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en de voorzieningen ter egaliseren van kosten zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college. De schattingen komen o.a. tot stand op basis van historische cijfers en meerjarenprogramma's. De voorziening openbare verlichting is € 73.000 te laag verantwoord.
Waardering materiële vaste activa	43.117	 	Deze activa wordt primair gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs c.q. nominale waarde. Enkel in het geval van een duurzaam lagere marktwaarde dient een afwaardering plaats te vinden naar deze lagere marktwaarde. Wij achten de inschatting als neutraal.
Voorraad gereed product en handelsgoederen	1.994	 	Deze activa betreffen met name aangekochte objecten met het doel deze op korte termijn te verkopen. Wij hebben de waardering van deze objecten beoordeeld in relatie tot de mogelijke opbrengstwaarde en classificeren deze schatting als neutraal.
Waardering grondexploitaties	682	 	In de jaarrekening is een post aan grondexploitaties verantwoord. Wij hebben de berekende grondexploitaties gecontroleerd en getoetst aan de uitgangspunten van het BBV en de toepassing van de POC-systematiek. Wij classificeren de gehanteerde uitgangspunten als neutraal.
Niet uit de balans blijken verplichtingen		 	Het inzicht in de niet uit de balans blijken verplichtingen is nadrukkelijk toegelicht in de jaarrekening. De inschatting classificeren wij als neutraal.

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties

Gemeente Geertruidenberg

Actualisatie en
bijstelling
grondexploitaties

Redelijkheid
belangrijkste
schattings-
elementen
vastgesteld

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- **Prijs:** inherent gevolg van de economische crisis is dat de verkoopprijzen van woningen en dus van grond onder druk staan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten gechallenged. De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2018 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze zijn gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties

Gemeente Geertruidenberg

Geen tussentijdse
winst
verantwoord

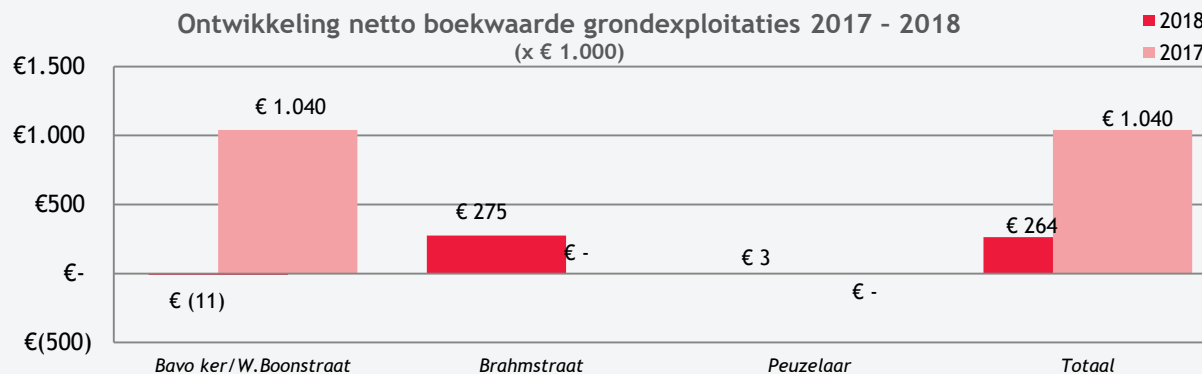
Schema netto
boekwaarde per
project

Winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. In de notitie Grondexploitatie is opgenomen dat voor winstneming de Percentage of Completion (POC) methode geldt: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie(s) winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Een uitsplitsing van de bouwgronden in exploitatie naar project is in onderstaand schema weergegeven en zijn op de volgende sheet nader toegelicht.

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties

Gemeente Geertruidenberg

Ontwikkeling resultaat en boekwaarde

Bavo kerk/W.Boonstraat

Dit project staat reeds enige tijd op de balans als grondexploitatie. In 2018 is gestart met het bouwrijp maken en is getart met de verkoop van de kavels. Ultimo 2018 zijn nog een aantal kavels, waaronder negen vrijstaande kavels, niet verkocht. Ultimo 2018 is circa 50% van de totale kosten gerealiseerd en circa 45% van de totale opbrengsten. Op dit project wordt een positief resultaat verwacht van circa € 305.000. Vanwege de nog aanwezige risico's ten aanzien van dit project, met name met betrekking tot asbesthoudende grond, is in 2018 nog geen tussentijdse winst genomen voor dit project. Wij kunnen ons vinden in dit uitgangspunt.

Brahmstraat

In 2018 is het project Brahmstraat gestart. Dit project betreft de verkoop van zes kavels ten behoeve van woningbouw door particulieren op het terrein van de voormalige bibliotheek en de peuterspeelzaal. De nog te maken kosten voor dit project betreffen met name sloopkosten en kosten voor infrastructuur en bovenwijksgroen.

De in 2018 gemaakte kosten zien nagenoeg volledig toe op de ingebrachte grondwaarde vanuit de materiële vaste activa ad € 266.000. De overige reeds gemaakte kosten betreffen met name voorbereidingskosten. In 2018 hebben nog geen verkopen plaatsgevonden; de kavels zijn in 2019 verloot. Op dit project wordt een positief resultaat verwacht van circa € 474.000. Omdat er nog geen verkopen hebben plaatsgevonden in 2018, is er nog geen winst verantwoord.

Peuzelaar

Eveneens is eind 2018 het project Peuzelaar gestart. Dit project betreft de bouw van 16 woningen op het terrein van de voormalige basisschool. Op dit project wordt een winst verwacht van circa € 25.000. Dit project is in 2018 nog beperkt gevorderd, waardoor nog geen tussentijdse winst is verantwoord in 2018.

4.4 Begrotingsrechtmatigheid

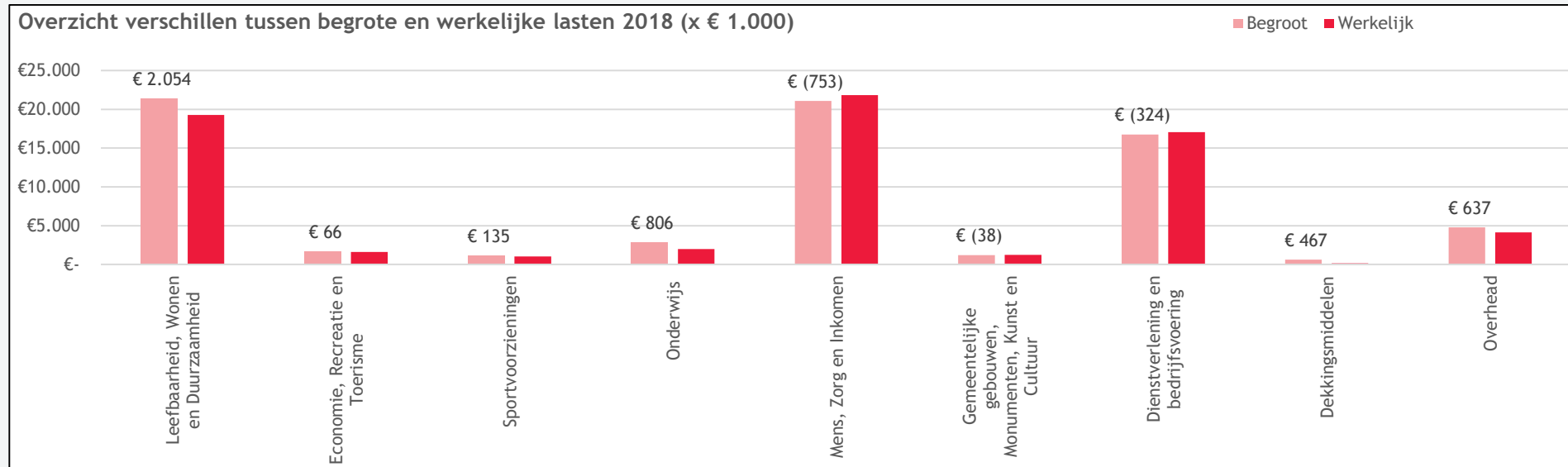
Gemeente Geertruidenberg

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2018, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de raad nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. De gemeenteraad autoriseert de begroting en stelt de kaders voor het college vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid binnen de gestelde begroting. Begrotingsafwijkingen dienen tijdig gesignaleerd en gerapporteerd te worden aan de gemeenteraad. Bij begrotingsoverschrijdingen die niet gedurende het jaar zijn voorgelegd aan de gemeenteraad is formeel sprake van een onrechtmatigheid. Echter hoeven deze overschrijdingen niet altijd te worden meegewogen in het accountantsoordeel bijvoorbeeld indien de overschrijding geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerd opbrengsten of overschrijdingen bij open-einde regelingen.

Overzicht verschillen begroting en realisatie per programma

4.4 Begrotingsrechtmatigheid

Gemeente Geertruidenberg

Begrotings-onrechtmatigheid € 212.000	Zoals blijkt uit de figuur op voorgaande pagina is op twee programma's een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren. Deze zijn in te delen in de onderstaande categorieën zoals opgenomen in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV.			
	Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking	Formeel onrechtmatig, telt <u>niet</u> mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt <u>wel</u> mee in het oordeel
	Mens, zorg en inkomen € 753.000	Overschrijdingen zijn met name het gevolg van hogere lasten in het sociaal domein. Tussentijds heeft een bijstelling van de begroting plaatsgevonden welke achteraf niet toereikend is gebleken, doordat de kosten hoger uitvielen dan vooraf was in te schatten.	✓	
	Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur € 38.000	De hogere lasten hebben met name betrekking hogere lasten voor gemeentelijke gebouwen en de bibliotheek. Tegenover deze hogere lasten staan ook hogere inkomsten.	✓	
	Dienstverlening en bedrijfsvoering € 324.000 waarvan € 212.000 onrechtmatig	De hogere lasten zien met name toe door hogere vergoedingen, bezetting en uitkeringen voor de raadsleden, wethouders en de burgemeester die gedurende het begrotingsjaar zijn doorgevoerd ad € 212.000. Deze wijzigingen zijn gedurende het jaar ontstaan en hadden gedurende het begrotingsjaar geconstateerd kunnen worden, maar hiervoor hebben echter geen begrotingswijzigingen plaatsgevonden.		✓
Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van de begrotingsafwijkingen naar de analyse begrotingsafwijkingen zoals opgenomen op bladzijde 92 en 93 in de jaarstukken.				

4.5 Kredietoverschrijdingen

Gemeente Geertruidenberg

Krediet-
overschrijdingen
goedgekeurd door
de gemeenteraad

Kredietoverschrijdingen

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid hebben wij de lastenoverschrijdingen op investeringskredieten beoordeeld om vast te stellen of de gerealiseerde uitgaven binnen de door de gemeenteraad geautoriseerde begroting zijn gebleven. Uit deze analyse blijkt dat op meerdere investeringskredieten sprake is van een overschrijding van de door de gemeenteraad vastgestelde investeringskredieten. In de raadsvergadering van 13 mei 2019 zijn deze kredietoverschrijdingen alsnog door de raad goedgekeurd en tellen derhalve niet mee in ons oordeel ten aanzien van de rechtmatigheid.

4.6 Sociaal domein uitgelicht

Gemeente Geertruidenberg

Sociaal domein
2018 bedragen
circa
€ 11,6 miljoen

Sociaal domein in de jaarrekening

De lasten van de gemeente Geertruidenberg met betrekking tot het sociaal domein bedragen over 2018 circa € 11,6 miljoen. In hoofdlijnen zijn deze lasten als volgt opgebouwd:

Onderdeel	2018 Omvang in miljoen €	2017 Omvang in miljoen €
Wmo ZIN	5,7	5,1
Jeugdzorg ZIN	5,4	5,0
Wmo / Jeugdzorg pgb's	0,5	0,6
Totaal	11,6	10,7

4.6 Sociaal domein uitgelicht

Gemeente Geertruidenberg

Fout pgb mede
gebaseerd op
projectiebrieven

Geraamde fout in de persoonsgebonden budgetten

De SVB controleert zorgovereenkomsten, toetst facturen en declaraties en betaalt uit aan zorgverleners of andere instellingen. Uw gemeente verstrekt de beschikkingen pgb en is verantwoordelijk voor een adequate cliëntregistratie en het vaststellen van de prestatielevering. Uit de accountantscontrole 2018 bij de SVB blijkt dat landelijk sprake is van een afkeurend oordeel. Ten aanzien van de rechtmatigheidsfouten zijn de foutpercentages opgenomen in de gemeente specifieke projectiebrieven. Voor de gemeente Geertruidenberg zijn de percentages voor rechtmatigheidsfouten en voor getrouwheidsfouten voor zowel de Wmo als Jeugdzorg opgenomen in onderstaande tabel:

pgb per categorie	Financiële rechtmatigheidsfout	Financiële getrouwheidsfout
Jeugdzorg	0,98%	1,34%
Wmo	2,59%	2,96%

Rechtmatigheid fouten
pgb € 37.000

De financiële rechtmatigheidsfout voor pgb voor de gemeente Geertruidenberg bedraagt circa € 16.000, bestaande uit € 9.000 Wmo en € 7.000 Jeugdzorg. Voor de getrouwheidsfouten geldt dat deze gelijk zijn voor alle gemeenten in Nederland. De financiële getrouwheidsfout bedraagt € 9.000, bestaande uit € 5.000 Wmo en € 4.000 Jeugdzorg. Daarnaast bestaat er een verschil tussen de verantwoording in de jaarrekening en de verantwoording van de SVB van circa € 21.000.

Financiële fouten pgb
€ 30.000

De SVB toetst niet op levering van de zorg. Hierdoor is er sprake van een onzekerheid. De gemeente verkrijgt echter zekerheid door intern ingerichte processen, zoals (de controle op) het toekenningsproces, de controles op betalingen, de gevoerde keukentafelgesprekken en het proces rondom klachtenregistratie, waardoor deze onzekerheid deels teniet wordt gedaan. De processen van pgb Jeugdzorg en Wmo lopen op een aantal onderdelen verschillend, waardoor voor Jeugdzorg en Wmo niet dezelfde zekerheid wordt verkregen. Tevens verkrijgt de gemeente aanvullende zekerheid vanwege de ontvangsten van het CAK. Op basis van het zekerheidspercentage dat de gemeente Geertruidenberg hierdoor verkrijgt, zijn de onzekerheden voor pgb geraamd op circa € 237.000. Wij hebben een review gedaan en kunnen steunen op de werkzaamheden van de accountant van de SVB. Daarbij concluderen wij dat de formele fouten zoals geconstateerd door de accountant van de SVB geen impact hebben op het rechtmatigheidsoordeel over de jaarrekening 2018 van uw gemeente.

Onzekerheden pgb
geraamd op
€ 237.000

4.6 Sociaal domein uitgelicht

Gemeente Geertruidenberg

Onzekerheid ten aanzien van prestatielevering	Wmo ZIN De productieomvang van Wmo ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2018 circa € 2,8 miljoen. De toekenning van voorzieningen in het kader van Wmo ZIN vindt plaats vanuit de gemeente Geertruidenberg. De gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. De gemeente heeft een IC-plan opgesteld waarin de wijze van verantwoorden is opgenomen. Met betrekking tot de lasten Wmo ZIN vraagt de gemeente Geertruidenberg per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol.
Rechtmatigheidsfout ad € 14.000	Uit onze controle blijkt dat er door de gemeente Geertruidenberg verschillen zijn geconstateerd tussen de eigen administratie en de productieverantwoordingen welke zijn voorzien van een controleverklaring. De productieverantwoordingen zijn gesaldeerd € 500 hoger dan de lasten in de jaarrekening. Dit verschil hebben wij niet aangemerkt als getrouwheidsfout. Het niet gesaldeerde saldo ad € 14.000 hebben wij meegenomen in ons oordeel omtrent de rechtmatigheid van deze lasten.
Resterende onzekerheid Wmo ZIN circa € 64.000	Van een aantal zorgaanbieders is geen controleverklaring ontvangen. De omvang hiervan bedraagt circa € 160.000. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering van de zorg. Medio 2018 heeft een externe partij voor uw gemeente een cliëntervaringsonderzoek Wmo uitgevoerd. In dit onderzoek is een representatieve steekproef uitgevoerd onder cliënten Wmo. De respons ligt beperkt onder de volgens het onderzoek benodigde aantal respondenten om van een representatieve dataset te kunnen spreken. De uitkomsten van deze representatieve steekproef zijn positief. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente, de ervaringen uit voorgaande jaren, de uitkomsten van de in 2018 ontvangen controleverklaringen en het in 2018 uitgevoerde cliëntervaringsonderzoek, ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid in totaliteit op € 64.000 van de € 160.000.

4.6 Sociaal domein uitgelicht

Gemeente Geertruidenberg

Resterende onzekerheid Jeugdzorg circa € 422.000 Verschil werkelijke kosten versus prognose ad € 24.000 Onzekerheid over afrekening 2015 t/m 2017	Jeugdzorg ZIN Ten aanzien van de jeugdhulp heeft de gemeente Geertruidenberg via de gemeente Breda de zorg ingekocht en instellingen gecontracteerd. Met betrekking tot de lasten inzake jeugdhulp vraagt de gemeente Geertruidenberg bij Zorglokaal om een verklaring. Voor deze variant geldt dat net zoals bij de Wmo ZIN dit dan alsnog tot een onzekerheid leidt omtrent de geleverde prestatie. Uit onze controle blijkt dat van een aantal zorginstellingen nog onvoldoende controle-informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. De opgave van de Jeugdzorg ZIN van Zorglokaal is eind mei 2019 beschikbaar gesteld aan uw gemeente. Bij deze opgave is een oordeel met beperking verstrekt, omdat sprake was van een onzekerheid ad circa € 1,5 miljoen als gevolg van onvoldoende controle-informatie ten behoeve van het recht op zorg. Vanwege deze omvangrijke onzekerheid zijn, in opdracht van gemeente Breda, aanvullende werkzaamheden verricht om de onzekerheid met betrekking tot recht op zorg te verlagen. Op basis van de ontvangen rapportage blijkt dat voor gemeente Geertruidenberg sprake is van een onzekerheid ten aanzien van recht op zorg ad € 422.000 (2017: € 345.000). Dit bedrag hebben wij in ons oordeel aangemerkt als onzekerheid. In de jaarrekening zijn de totaal verwachte kosten verantwoord zoals in de prognose Q4 is opgenomen. Op basis van de ontvangen rapportage van Zorg-Lokaal blijkt dat de werkelijke kosten € 24.000 hoger zijn dan in de jaarrekening is verantwoord. Dit verschil hebben wij aangemerkt als getrouwheidsfout. Afrekening 2015 t/m 2017 De afrekening 2015 t/m 2017 is nog niet afgerond. Deze afrekening gaat om significante bedragen waarover een grote onzekerheid bestaat wat de impact voor uw gemeente. Over de omvang van deze afrekening bestaat bij afronding van de jaarrekening nog een onzekerheid en betreft een gebeurtenis na balansdatum
--	---

Bijlagen

Gemeente Geertruidenberg

Bijlage A: Onze controle

Bijlage B: Bevindingen SiSa-bijlage

Bijlage C: In control statement

Bijlage A

Onze controle

Doel en object van de controle	Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Geertruidenberg, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld zijn in overeenstemming met het BBV. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 5 november 2018 met kenmerk “DMe/NvE/StH/CWi/1051921/1805607”.
Materialiteit	Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 705.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.
Onafhankelijkheid	Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controle cliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij bevestigen dat we geen giften hebben gegeven aan dan wel aangenomen van de organisatie of haar personeel. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

Bijlage A

Onze controle

Opdracht en controleaanpak	Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 5 november 2018. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging. De meest efficiënte controleaanpak is dat wij in grote mate kunnen steunen op de interne beheersing in de significante processen van de gemeente Geertruidenberg. Als gevolg van het lean opzetten van de primaire processen kunnen wij de systeemgerichte aanpak niet hanteren. Dit betekent dat wij voor de gemeente Geertruidenberg een hoofdzakelijk risicogerichte en gegevensgerichte controle uitvoeren waarbij de verbijzonderde interne controle belangrijke controle informatie aanlevert. De potentiële risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Deze potentiële risico's betreffen: • <i>Management override</i> Dit betreft een voorgeschreven risico op basis van onze gedrags- en beroepsregels. Het betreft het risico op het doorbreken van aanwezige controle technische functiescheidingen door directie en management en is door ons met name onderkend op de in de jaarrekening opgenomen voorzieningen. • <i>Ongeautoriseerde handelingen in Key2Financiën</i> Als gevolg van ongeautoriseerde handelingen in systemen bestaat het risico op onbetrouwbare geautomatiseerde gegevensverwerking. • <i>Niet naleven van (EU) aanbestedingsvoorschriften</i> Als gevolg van de complexiteit van de EU aanbestedingsregels als ook de wijzigingen per 18 april 2016 bestaat de kans dat niet overal waar een Europese aanbesteding had plaats moeten vinden dit ook is gebeurd met als gevolg dat de financiële consequenties van de aanbesteding onrechtmatig zijn.
Strekking van de controleverklaring	Aangezien de jaarrekening 2018 van gemeente Geertruidenberg aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij een goedkeurende controleverklaring, gedateerd op 26 juni 2019, afgegeven bij deze jaarrekening. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle van de jaarrekening 2018 zijn afdoende behandeld en onze controle is afgerond.

Bijlage A

Onze controle

Continuïteit	De waarderingen in de jaarrekening van gemeente Geertruidenberg zijn gebaseerd op de veronderstelling dat de gemeente als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van burgemeester en wethouders ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar.
Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen	De jaarstukken 2018 van uw gemeente bestaan uit: • Het jaarverslag 2018 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen). • De jaarrekening 2018 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden). In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening. De inhoud van het jaarverslag hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.
De grondslagen van de jaarrekening 2018 zijn aanvaardbaar	De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2018. In 2018 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Bijlage A

Onze controle

Fraude en non-compliance	Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en de mogelijke fraudesituaties besproken met o.a. de ambtelijke organisatie. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor materiële fraude opgeleverd. Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klant specifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, hebben we gekeken naar de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving als de UK Bribery Act en de US Foreign Corrupt Practices Act van invloed kunnen zijn. Hierbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd.
Geautomatiseerde gegevensverwerking	De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter 2018. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. De interim-controle heeft tekortkomingen aan het licht gebracht ten aanzien van wachtwoordbeheer en superusers.

Bijlage B

Bevindingen SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Geertruidenberg heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2018 in het kader van SiSa worden verantwoord. Wij doen dit middels een tabel, die ook moet worden opgenomen als geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Per regeling wordt aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Deze tabel hierna weergegeven.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout / onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018			

Bijlage C

In control statement

Rechtmatigheids-
verantwoording
college vanaf
boekjaar 2021

De aanleiding

Momenteel geven de externe accountants nog een verklaring af ten aanzien van de rechtmatigheid, maar vanaf het boekjaar 2021 geeft de externe accountant alleen nog een oordeel inzake de getrouwheid van de jaarrekening. Vanaf 2021 geeft het college van B&W zelf een rechtmatigheidsverantwoording af in de jaarstukken. Als gemeente is het verstandig dat u zich nu al voorbereidt. Vragen die u zich voorafgaand aan de wetswijziging kan stellen zijn¹:

1. Wat zijn uw gemeentelijke ambities aangaande de rechtmatigheidsverantwoording en het eventueel breder trekken naar een “in control statement”? En hoe raken deze ambities de inrichting van uw bedrijfsvoering?
2. Wat is er voor nodig om (als B&W) straks een rechtmatigheidsverantwoording af te kunnen geven?
3. Heeft u al voldoende expertise in huis of moet u samenwerking in de regio opzoeken?
4. In hoeverre bent u al in staat om zelf een oordeel te geven over de financiële rechtmatigheid van uw belangrijkste processen? Is uw verbijzonderde interne controle-functie bijvoorbeeld al zodanig opgezet dat, aan het eind van het jaar al een totaalconclusie getrokken kan worden met opgenomen een vertaling naar de balans en staat van baten en lasten?
5. Kan uw gemeente al eerder proberen om zelf een (deel van de) rechtmatigheidsverantwoording op te stellen, vooruitlopend op de wettelijke verplichting, en kan die verantwoording dan ook gebruikt worden voor de afstemming en voorbereiding op de externe accountantscontrole?

Uw gemeente wordt straks gevraagd een rechtmatigheidsverantwoording af te geven. Een in control statement gaat verder dan de rechtmatigheidsverantwoording. Het gaat bij een in control statement niet alleen over de risico's die bestaan op het gebied van rechtmatigheid, maar om alle risico's met een grote kans en/of impact.

¹ Rechtmatigheidsverantwoording in jaarrekening van gemeente, 5 oktober 2018, <https://vng.nl/onderwerpenindex/gemeentefinancien/begroting-en-verantwoording/nieuws/rechtmatigheidsverantwoording-in-jaarrekening-van-gemeente>

Bijlage C

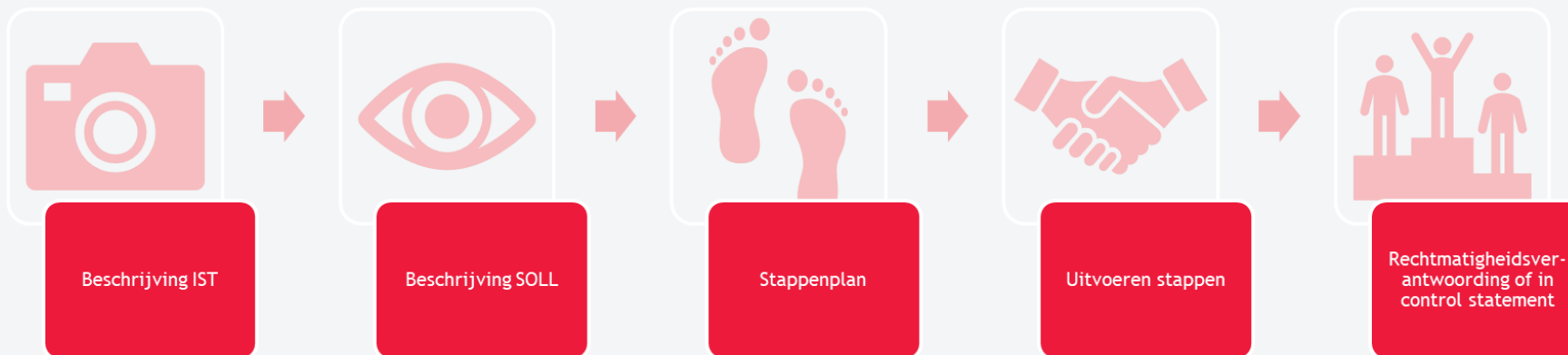
In control statement

Stappenplan rechtmatigheids- verantwoording

Hoe kom je tot een rechtmatigheidsverantwoording / in control statement?

De wettelijke wijziging is gericht op de rechtmatigheid. Veel gemeenten moeten hiervoor nog de nodige stappen zetten, hierbij kan gedacht worden aan:

1. Het in kaart brengen van de huidige situatie (IST situatie).
 - Vaststellen in hoeverre de gemeente al in staat is om zelf een oordeel te geven over de rechtmatigheid.
 - Beoordelen van het huidige interne risicobeheersings- en controlesysteem en het evalueren van de huidige verbijzonderde interne controle-functie.
2. Het bepalen welke ambities uw gemeente heeft aangaande de rechtmatigheidsverantwoording. De range loopt van een rechtmatigheidsverantwoording op enkele onderwerpen tot het in control statement. (SOLL situatie).
3. Het vertalen van de ambities naar de inrichting van de bedrijfsvoering c.q. bepalen welke stappen gezet moeten worden om de SOLL situatie te bereiken.
4. Uitvoeren van de stappen, waarbij onder andere gedacht kan worden aan de stappen: het in kaart brengen van de rechtmatigheidsrisico's en het uitvoeren van interne controles.
5. Als laatste stap het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording.

Nieuwe perspectieven

In de nieuwe economie doen kansen zich sneller voor dan ooit. Nieuwe spelregels geven een boost aan zakelijk werken. En een nieuwe generatie staat klaar om het anders te doen. Beter, slimmer, innovatiever. Wie succesvol wil ondernemen, moet zelf ook vernieuwen. Open staan voor verandering. En met open vizier kijken naar de mogelijkheden die voor ons liggen.

Nieuwe perspectieven, dát is wat BDO u wil bieden. En kan bieden, dankzij onze unieke combinatie van lokale marktkennis en een internationaal netwerk. Persoonlijke dienstverlening en een professionele aanpak. BDO helpt u graag om vanuit een andere invalshoek naar uw business te kijken. Zodat u de juiste beslissingen neemt om uw organisatie sterker, wendbaarder en succesvoller te maken. Of u nu een mkb-bedrijf, familiebedrijf, publieke organisatie of internationale organisatie bent.

BDO kijkt graag met u vooruit. Samen komen we tot nieuwe inzichten en nieuwe kansen in uw markt. Samen creëren we nieuwe perspectieven.

BDO Accountants & Adviseurs verleent vanuit 18 vestigingen in heel Nederland en met ruim 2.550 professionals diensten op het gebied van accountancy, belastingadvies en consultancy.

BDO adviseert organisaties in tal van branches en is sterk in de advisering aan het Nederlandse middenbedrijf, (semi-) overheidsinstellingen en familiebedrijven. Of het nu gaat om een controle van uw jaarrekening, de begeleiding van een ingewikkelde overname of een fiscaal advies op maat. In alle gevallen heeft u te maken met professionals. Zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal. BDO maakt deel uit van het internationale BDO-netwerk (actief in 162 landen, meer dan 80.000 medewerkers wereldwijd) dat bestaat uit zelfstandige en onafhankelijke organisaties, die over de hele wereld onder de merknaam BDO actief zijn op het gebied van de zakelijke dienstverlening. Dat maakt ons in alle opzichten bijzonder betrokken. Kijk voor meer informatie op www.bdo.nl